Controversele clauzei „cross-default” în contractele de credit încheiate cu consumatorii

Autor: Matei DIMOFTACHE – Managing Associate, Head of Banking & Finance

În contextul în care instanțele de judecată se confruntă din ce în ce mai des cu litigii având ca obiect executarea contractelor de credit încheiate cu consumatorii, iar soluțiile acestora, interpretările jurisprudențiale, precum și opiniile venite din partea Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorilor prezintă din ce în ce mai mult interes pentru opinia publică, este lansat un nou subiect de dispută, și anume aplicabilitatea clauzei *cross-default* în cadrul contractelor mai sus menționate.

Prin definiție, clauza de *„cross-default”* stabilește faptul că, în cazul neîndeplinirii unei / unor obligații contractuale de către debitor, creditorul va avea dreptul să declare exigibil anticipat creditul, împreună cu dobânda aferentă şi toate celelalte cheltuieli datorate conform contractului de credit, fără a fi necesară îndeplinirea unei alte formalități. Totodată, va avea dreptul de a declara exigibile anticipat oricare alte contracte încheiate între aceleași părți.

În unele cazuri, aplicabilitatea clauzei *„cross-default”*

privește posibilitatea creditorului de a declara creditul exigibil și în situația în care debitorul nu își execută obligații provenind din contracte încheiate cu alți creditori.

Rațiunea comercială a acestei clauze este simplă. Atunci când un creditor anticipează problemele potențiale sau iminente ale debitorului său, se preocupă să își recupereze sumele împrumutate înainte ca aceste probleme să se extindă și asupra creditelor „sănătoase”. Sau, în cazul în care debitorul își execută conștiincios toate contractele cu toți creditorii săi, fiecare dintre ei va aprecia solvabilitatea acestuia și lipsa pericolului apariției unui caz de neexecutare. În caz contrar, apariția unui caz de neexecutare imputat debitorului într-un contract poate constitui piesa determinată în prăbușirea domino-ului de creditori.

În ceea ce privește aplicabilitatea acestei clauze în cazul debitorilor persoane juridice, legea nu impune nicio interdicție. Controversele apar însă în cazul aplicabilității clauzei în cazul debitorilor persoane fizice.

Potrivit art. 40, pct. 4, lit. c) din Ordonanța nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori, sunt interzise clauzele contractuale care ar permite creditorului să declare anticipat creditul în situația în care consumatorul nu și-ar îndeplini obligațiile din contractele încheiate cu alți creditori. *Per a contrario*, am putea aprecia că, în situația în care debitorul nu și-ar îndeplini obligațiile din oricare alte contracte încheiate cu același creditor, acesta ar putea totuși declara exigibil anticipat creditul.

Însă lucrurile nu par a fi atât de simple, atunci când discutăm de aplicabilitatea și interpretarea prevederii de mai sus, raportată la Legea 193/2000 privind contractele încheiate între profesioniști și consumatori, care protejează consumatorul de orice tentative abuzive de constrângere și implicit executare silită din partea profesionistului creditor. În acest sens, Legea 193/2000 prevede că ***“este***

considerată clauză abuzivă acea prevedere contractuală care obligă consumatorul la plata unor sume disproporționat de mari în cazul neîndeplinirii obligațiilor contractuale de către acesta, comparativ cu pagubele suferite de profesionist”.

Conform **Deciziei nr. 686/2013- Secția a II-a Civilă a Înaltei Curți de Casație și Justiție**, aceste clauze, pentru a nu fi abuzive, ***“ar trebui sa vizeze exclusiv raporturile contractuale dintre părți, iar nu cele încheiate de client cu alte unități de creditare sau chiar cu aceeași bancă, pentru că scadența anticipată a creditului trebuie să fie în legătură cu acel credit, iar nu cu altele, într-un astfel de caz creându-se un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților. Astfel, consumatorul se vede în situația în care ar trebui să ramburseze imediat creditul obținut, cu toate că plata ratelor se face constant și la termen, în cazul în care nu ar achita ratele scadente ale unui alt credit, deși neplata s-ar putea datora contestării datoriei sau altor cauze, neimputabile împrumutatului. Evident, o atare situație nu poate fi acceptată, pentru că expune consumatorul într-o poziție defavorabilă față de banca împrumutătoare, care are la discreție stabilirea momentului scadenței anticipate, inclusiv în situații care excedează culpei creditorului sau în sens contractual.”***

Concluzionând, ICCJ interpretează și aplică prevederile Legii 193/2000 atât în situația rambursării anticipate a creditului ca urmare a neîndeplinirii obligației debitorului față de alți creditori (Decizia 950/07.03.2013 din Dosarul nr. 32273/245/2010 aflat pe rolul Tribunalului Iași), cât și în situația rambursării anticipate a creditului ca urmare a neîndeplinirii obligației debitorului față de același creditor.

Jurisprudența în materie tinde să protejeze consumatorul, oferind prioritate Legii 193/2000 în fața oricăror altor prevederi mai permisive pentru creditor, cum ar fi prevederile OUG 50/2010.

În practică însă, există situații în care creditorii se găsesc în imposibilitate de a valorifica bunurile supuse garanției în cadrul unei executări silite pornită ca urmare a rezilierii contractului de credit din culpa debitorului.

Dincolo de interpretările instanțelor cu privire la legalitatea clauzei vizavi de protejarea debitorului – persoana fizică împotriva unei eventuale abordări abuzive din partea creditorului, în contextul în care instanțele tind să-i protejeze excesiv pe aceștia, apelând sistematic la prevederile Legii 193/2000 în justificarea deciziilor adoptate și rezultatele unei executării silite nu sunt fructuoase, trebuie analizat, de la caz la caz, cât de propice este, pentru oricare dintre creditori, executarea unor contracte în baza acestei clauze.

În cazul în care toate sau o parte dintre contractele de credit ce urmează să fie executate sunt garantate cu aceleași garanții (în grade diferite), ar fi util de verificat dacă o rescadențare sau renegociere a creditelor a căror executare este întârziată nu ar fi oportună, în condițiile în care scopul principal al Băncii este acela de a urmări rambursarea creditelor cu dobânzile negociate și nu o eventuală executare silită al cărei rezultat este incert din punct de vedere al solvabilității.

Totodată, considerăm util a fi verificat dacă garanțiile ce pot fi executate în această procedură nu poartă asupra unor bunuri care nu sunt proprietatea împrumutatului ci a unui garant care, la rândul său, poate fi debitor al băncii în contracte de credit distincte, iar executarea acestor garanții ar putea sa dezechilibreze și capacitatea de rambursare a acestui eventual garant/debitor distinct.

În lumina celor mai sus expuse, este util a se reflecta asupra oportunității inserării unei clauze *cross-default* în contractele de credit încheiate cu consumatorii și, în condițiile în care această clauză nu va fi afectată de noile

tendințe din jurisprudență, asupra eficacității punerii în executare a acestei clauze.

* * *

Despre autor

Matei DIMOFTACHE (39) – Managing Associate, Head of Banking & Finance

Matei deține o experiență de peste 15 ani în sistemul bancar și de asigurări.

Oferă asistență în crearea produselor și a procedurilor de creditare retail sau corporate, conceperea și implementarea procedurilor de achiziții, negociere și contracte, proceduri de mediere, proceduri anti-fraudă bancare sau specifice sistemului de asigurări, proceduri și sisteme de asistare a clienților customer care / complaints, precum și aspecte de reglementare.

Înainte de a se alătura echipei ***Duncea, Ștefănescu*** *în 2010, Matei a fost implicat cu precădere în creare de produse de creditare retail sau corporate, creare produse de asigurare în cadrul unor operațiuni de start-up în sistemul bancar, de asigurări sau bancassurance în grupuri bancare internaționale de renume.*